

Válka v ložnicích

PhDr. Petra Procházková

Nedávno se mne jeden důvtipný a pravděpodobně velmi citlivý čtenář písemně dotázal, zda ve válce „taky lidi píchaj a jak“. Použil přesně tato slova a nepodepsal se. Jiní čtenáři a posluchači se často o něco opatrněji ptají na intimní život v protiletectkých bombových krytech, na plození dětí při bombových útocích a na něžně romantické vztahy mezi partyzány a polními zdravotními sestřičkami. Jakoby si lidé mysleli, že když halasí zbraně utichají múzy sexuální touhy.

V kavkazské, převážně islámské společnosti jsou věci u nás označované za intimní chápány jako absolutní tabu. Proto se o lásce a sexu za války, která v této části Ruské federace zuří už od roku 1994, prakticky nemluví. Co si můžete dozvědět pouze z vlastní zkušenosti nebo opatrným vyzpovídáváním, ovšem vždy osoby stejného pohlaví, jako jste sám. Pokud by se cizinka zeptala ozbrojeného zbojníka třeba jen na to, zda se mu v horských lesích nestýská po vlastní manželce, přivede ho do takových rozpaků, že možná zapomene, jak se čistí kalašnikov. Dotázati se ho, zda má někde v nížinách milou, to už je na hranici absolutní neurvalosti a optat se, jestli nestrádá sexuální abstinencí, je skoro přestoupením zákona a prvním, leč rázným krokem k ukamenování za nemravné myšlenky. I žena se ženou musí být v mimořádně blízkém přátelském vztahu, aby se měla šanci dozvědět alespoň něco z čečensko-ingušských sexuálních tradic, praktik a nakouknout tak do kavkazské ložnice. Po mnoha letech strávených v této válečné oblasti vím jedno ale zcela jistě. Právě v nejvypjatějších situacích, jako je obklíčení, letecké bombardování, masové čistky a zatýkání, se lidé odreagovávají sexem, láskou, romantickými vztahy a vzájemnou něhou, ovšem mají s tím někdy téměř nepřekonatelné problémy.

Intimní život má za míru na Kavkaze vzhledem k vyznávanému islámu poměrně přísná pravidla. Kromě toho, že se o sexu nemluví, vztahy mezi mužem a ženou se ani nijak nedemonstrují. Za deset let svého působení mezi horaly jsem neviděla ani jednou, že by muž svou ženu na veřejnosti chytil za ruku, natož aby ji objal nebo dokonce políbil na tvář. Ani válka neprolomila tuto tradici a někdy bylo její dodržování snad až nad lidské síly. Když na podzim roku 1999 odjížděla moje přítelkyně Chadižat Gatajeva s padesáti sirotky, o které se starala, na Ukrajinu, loučila se se svým mužem na nádraží v sousední Ingušetii. Manžel Malik se vracel do Grozného, na který padaly denně desítky bomb. Nikdo nemohl tušit kdy se zase setkají, a jestli se vůbec někdy setkají. Chadižat s Malikem stáli na peróně, děti radostně pobíhaly po vagoněch a my, novináři a přátelé jsme se decentně vzdálili. Muž a žena byli od sebe asi metr vzdálení a nepřiblížili se k sobě, ani když se Chadižat začaly z očí řinout slzy a Malik je jen stěží zadržoval. Ani se jí nedotknul, ani si nepodal ruku. Bylo ale tak zřejmé, že touha po posledním dotyku je skoro nepřekonatelná. Tradice však bývá silnější než touha.

Přesto, že nám Evropanům se zdá kavkazská společnost velmi prudérní, Čečenci a Ingušové hořekují, jak válka zkazila mravy, jak se strašný deficit silnějšího pohlaví odrazil na rozbujelosti „hladových“ žen a obrovskou poptávkou „rozmazených“ mužů. Nemanželské svazky jsou přísně zakázány, a proto je jistým východiskem fakt, že k uzavření manželství Kavkazané nikdy nepotřebovaly státní úřady. I za války stačil mula – islámský duchovní a rodiče, kteří musejí se svatbou souhlasit. Proto se lidé oddávali i za těch nejtěžších bojů. Bez svatby totiž není prakticky možné žádné sexuální sblížení.

Pokud by žena vstoupila do manželství zbavena panenství, může ji novomanžel vrátit a čeká ji nejen strašná ostuda, vyobcování z rodiny, ale v horších případech i smrt. Bratři a otec mají právo „nečistou“ nevěstu zabít a smýt tak z rodiny punc nemravnosti. Podobné spory se mohou řešit i soudní cestou a islámské právo má řadu pouček, jak se zachovat. Zapojují se často i světské profese jako gynekologové, kteří zkoumají panenské blány, sousedé, kteří svědčí, kdy a kde a s kým dívku před svatbou potkávali, i policie, která hádky koriguje tak, aby se nepopraly celé klany a trest postihl jen onu hříšnici. Proto se těsně před válkou i během ní mladí muži hromadně ženili a zajistili si tak legalizaci sexuálního odreagování. Setkala jsem se s případy, kdy za největší válečné vřavy prostě mula nebyl k dispozici, ale svatba se přesto uskutečnila. Prostě obřad v polních podmínkách organizovali ti, kteří byli po ruce. Svatební noc se pak odehrávala také v polních podmínkách, bez valného soukromí, ale protože svazek byl legální, byla přijímána jako součást obřadu.

Samozřejmě, že i vztahy bez oficiálního posvěcení existují, ale musejí se pečlivě skrývat. Aby svobodná nebo dokonce vdaná žena jen jedinkrát nepřespala doma, to vlastně možné není. A stejně tak je naprosto vyloučené, aby k osamocené ženě přišel na noc muž, byť příbuzný nebo přítel rodiny. V roce 1995 jsme s jedním nejmenovaným polním velitelem přejížděli v noci horské údolí a prorazili jsme tři pneumatiky. Nedaleko byl dům jeho sestřenice, jejíž muž byl na frontě. Já jsem byla do domu vpuštěna, ale muž, v dešti se sněhem a za strašné zimy zůstal na ulici. Mohl by sestřenicí dostat do řečí a tak raději riskoval zápal plic.

Předmanželský sexuální život se tedy ani díky válečnému chaosu válkou příliš nerozšířil. I když stařešinové skuhrají, že stará mravnost a zdrženlivost zmizela s příjezdem prvního tanku. Je pravda, že poptávka po mužích, kterých ve válce zahynulo více než žen, velmi stoupla, ale strach ze špatné pověsti vede ženy a dívky k přísnému dodržování starých tabu. Muži to mají jednodušší, stejně jako nevěra je jim tolerována i předmanželský sexuální život téměř bez problémů. Jediná těžkost, se kterou zápasí, je nedostatek žen ochotných k fyzickému sblížení bez svatby.

Po obřadu se veškeré něžnosti odehrávají už jen výhradně za vysokými zdmi domu. Ani při svatbě se ženich nevěsty nedotkne, natož aby ji před mužem například poprvé políbil. Protože však uprchlické stanové tábory a rozbombardované město neskýtá téměř žádné soukromí, mají se sexuálním životem problémy i manželé. Už jen proto, že musejí dodržovat velmi přísná hygienická pravidla. Například po sexuálním styku se muž nesmí ženy dotknout, dokonce ani se k ní přiblížit více než na tři metry, dokud si oba pečlivě neomyjí celé tělo a především pohlavní orgány. Ve městě, kde neteče voda a kde se pro ni chodí často mnoho kilometrů daleko, je dodržování této zásady poněkud komplikované. Moje přítelkyně Elza mi vyprávěla, jak se s manželem několik dnů připravují na „příjemnou noc“, protože si vše musí připravit a naplánovat. Musí se nanosít víc vody, vyprat víc ručníků atd. Kromě toho v jejich bytě zůstala nerozbombardovaná jen jedna místnost, takže spolu s nimi na zemi spějí i čtyři děti. Třináctiletý Ruslan je samozřejmě další překážkou klidného sexu rodičů. „Muž už se mnou kvůli tomu všemu skoro nechce spát,“ řekla mi v jedné z nejupřímnějších výpovědí Elza a vyjádřila skálopevné přesvědčení o tom, že její muž se realizuje v nějakém méně rozbombardovaném bytě s nějakou méně vyčerpanou ženou.

Za nevěru silnější pohlaví nikdo neodsoudí, spíš se jeho rodina, když už dojde k veřejnému posuzování situace, oboří na ženu, která ho nedokázala přilákat a udržet ve své ložnici. Pokud by se však nevěry dopustila žena, hrozí jí to samé, jako nevěstě s již „použitou“ panenskou blánou. Takže například mladé válečné vdovy jsou často odsouzeny k doživotní sexuální abstinenci, protože rodina zemřelého muže si občas dá nelidskou podmínku – „buď zůstaneš navždy s námi a s dětmi a již se nikdy nevdáš, nebo ti odebereme všechno potomstvo a ty si jdi za kým chceš“.

Válka tedy nezrušila staré zvyky a nerozbourala tradiční tabu, ale zasáhla do sexuálního života Kavkazanů velmi tragicky. Odsoudila tisíce žen k předčasnému zřeknutí se intimního života, vyprovokovala již téměř zapomenuté mnohoženství, které má vyrovnat nedostatek mužů ve společnosti, způsobila dlouhodobé psychologické trauma v řadě rodin. Pouhá absence vody může úplně zničit milostný vztah, nedostatek soukromí může rozvrátit rodinu. Válečný chaos vnesl zmatek i do ložnic Kavkazanů a v této situaci jsou pro nás někdy nesnesitelná pruderní pravidla možná záchranou před naprostým rozbouráním intimních vztahů, které by se v opačném případě mohly začít ve své zvrácenosti podobat nekontrolovatelným a hysterickým útokům ruských vojsk na čečenská obce a města.